

Alfred Nobel
University

III Міжнародна науково-практична конференція науково-педагогічних, педагогічних працівників і молодих учених

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО
СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦЯ В ІННОВАЦІЙНОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ**

матеріали конференції

17-18 квітня 2025 р.

Матеріали
III Міжнародної науково-практичної конференції
науково-педагогічних, педагогічних працівників
і молодих учених

**«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ
ФАХІВЦЯ В ІННОВАЦІЙНОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ»**
(17-18 квітня 2025 р.)

3rd international scientific and practical conference of
scientific and pedagogical, pedagogical staff and young
scientists

**THEORY AND PRACTICE OF THE EXPERT'S
PROFESSIONAL FORMATION IN
THE INNOVATIVE SOCIOCULTURAL AREA**

Proceedings
(17-18 April 2025)

Electronic edition

Dnipro – 2025

УДК 378:371.134:316.61

Т 33

Організаційний комітет:

С.Б. Холод, доктор економічних наук, професор, ректор, ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», Україна – голова оргкомітету;

Н.П. Волкова, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології та педагогіки, ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», Україна – заступник голови;

О.О. Лаврентьєва, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Криворізький державний педагогічний університет», Україна – заступник голови;

Л.М. Рибалко, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету фізичної культури та спорту, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Україна;

О.В. Лебідь, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки, ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», Україна;

О.П. Крупський, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна;

С.Г. Абасова, доктор філософії, доцент, провідний науковий співробітник Інституту економіки Міністерства освіти та науки Азербайджана, Азербайджан.

Т33

Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі: Матеріали 3-ї Міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних, педагогічних працівників і молодих учених, Дніпро, 17-18 квітня 2025 р. [Електронне видання]. Дніпро: Університет ім. Альфреда Нобеля, 2025. 283 с.

ISBN 978-966-434-605-1

До збірки увійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції. Головна тематика представлених доповідей відповідає напрямом роботи конференції: висвітлено теоретичні і методологічні засади розвитку професійної освіти в Україні в контексті євроінтеграції; окреслено сучасні парадигми в створенні соціокультурного середовища закладу освіти; розкрито зарубіжний досвід організації професійної підготовки молоді та освіти дорослих; схарактеризовано технологічний інструментарій в забезпеченні якості освітнього процесу.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

© Університет імені
Альфреда Нобеля, 2025

навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. : В. І. Ковальчука. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

2. Лузан П. Г. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі. Київ, 2003. 224 с.

3. Манько В. М. Новий підхід до проведення проблемних лекцій. *Наука і сучасність: зб. наук. пр. Національного пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова*. 2000. Вип. 1, ч. 1. С. 53–60.

4. Опанасенко В. П. Формування дослідницьких умінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення дисциплін професійно-орієнтованого циклу : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів, 2016. 234 с.

5. Опанасенок В. П., Самусь Т. В. Реалізація проектної технології під час вивчення педагогами професійного навчання технічних дисциплін циклу професійної підготовки *Збірник наукових праць. Наукові інновації та передові технології. Педагогіка*. Київ, 2022. № 9(11). С. 167–179.

О. М. Беяльський

*здобувач ступеня доктора філософії,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЗМІСТОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ ПРАВА

Входження України у правовий і освітній простір Європейського Союзу зумовлює необхідність удосконалення іншомовної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти, пошуку новітніх науково-теоретичних і методичних підходів, розроблення оригінальних педагогічних технологій. У державному Стандарті вищої освіти зі спеціальності 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти наголошено на винятковій важливості для сучасного професіонала знання іноземної мови (ЗК5), здатності «вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології» (РП10) [6, с. 8].

Потужна наукова школа з теми «Сучасні лінгводидактичні орієнтири формування іншомовної комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів» належить професорові

Н. Микитенко [3], у межах якої розроблено теорію та технології формування іншомовної комунікативної / професійної компетентності студентів ЗВО різних спеціальностей – екологів, економістів, програмістів, фізиків, маркетологів, педагогів тощо. Однак у коло їх наукових інтересів не ввійшли фахівці правничих спеціальностей. Зміст формування іншомовної компетентності студентів запропонували А. Агейчева, С. Бухало, І. Рожено [9], Г. Бакаєва, О. Борисенко, В. Іваніщева, А. Ходцева [7], зокрема й бакалаврів права (О. Жигadlo, І. Заярна, Т. Трубочанінова, К. Юзефович) [8]. У докторському дослідженні В. Краснопольського [2] акцентовано увагу на підвищенні рівня іншомовної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів засобами вебтехнологій; у дисертації доктора філософії Ю. Перебийніс [5] розроблено технологію формування готовності бакалаврів права до іншомовного спілкування. Недостатній рівень вивченості різних аспектів процесу формування іншомовної комунікативної компетентності бакалаврів права з урахуванням специфіки їхньої майбутньої професійної діяльності зумовлює актуальність порушеної проблеми.

У дослідженні розкрито організаційно-змістові підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності бакалаврів права як результату теоретичного аналізу сучасного змісту іншомовної підготовки здобувачів спеціальності 081 Право в закладах вищої освіти України.

Іншомовну комунікативну компетентність (ІКК) розуміємо як «складне утворення, інтегральну характеристику професійно-ділових і особистісних якостей майбутніх фахівців, що передбачає високоефективну комунікативну спроможність у процесі іншомовного фахово зорієнтованого спілкування, здатність демонструвати вільне володіння іншомовними дискурсами, управління ними й використання метадискурсу в змодельованій чи реальній професійній комунікативній ситуації, емоційно-ціннісне ставлення до предмета діяльності та досвід діяльності» [3, с. 87].

Аналіз змістового складника формування ІКК бакалаврів права здійснювався за такими аспектами:

1) місце іншомовної підготовки в освітньо-професійних програмах (ОПП) та їхня вага в загальному обсязі навантаження в кредитах європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС);

2) навчальні дисципліни з іншомовної підготовки в обов'язковому та вибірковому компонентах ОПП;

3) зміст відповідних дисциплін, зафіксований у робочих програмах.

Ми сконцентрували увагу на аналізі ОПП, навчальних планів і робочих програм із навчальних дисциплін (загалом 63 документи), розташовані на офіційних сайтах 29 закладів із різних регіонів України (Дніпро, Київ, Кропивницький, Львів, Одеса, Острог Рівненської області, Полтава, Тернопіль, Харків, Херсон, Чернівці).

Аналіз засадничих документів університетів показав, що на виконання вимог Державного стандарту [6] в обов'язковий (нормативний) компонент усіх ОПП «Право» включено навчальні дисципліни з іноземної мови. Лише в одному вищій досліджуваній освітній компонент входить до варіативної частини. У зв'язку з автономією ЗВО на вивчення іноземної мови в кожному освітньому закладі виділено різну кількість кредитів – від 3,0 до 28,0.

Назви навчальних дисциплін, спрямованих на розвиток ІКК бакалаврів права, різноманітні, як-то: «Іноземна мова», «Англійська мова», «Ділова іноземна мова», «Іноземна мова професійного спрямування» (інші варіанти – «Іноземна мова (або англійська мова) за професійним спрямуванням», «Професійна (або фахова) іноземна мова»), «Ділова іноземна мова», «Іноземна правнича мова» / «Мова права», «Іноземна мова наукового та ділового спілкування», «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації».

Іншомовна підготовка в ЗВО України має здійснюватися з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (2001), відповідно до яких на замовлення МОН України розроблено «Програму з англійської мови для професійного спілкування» [7]. Програма «може використовуватись для різних спеціальностей і спеціалізацій» [7, с. 2].

Незважаючи на наявність чіткої нормативної бази, під час аналізу робочих програм із навчальних дисциплін ми виявили принципові розбіжності із засадничими документами змісту навчання іноземної мови студентів ЗВО та вирізнили чотири типи змісту процесу формування ІКК бакалаврів права:

I. *Особистісна сфера та повсякденне життя людини.* Мета – підготовка студентів до ЄВІ (Єдиного вступного іспиту до магістратури).

II. *Соціокультурний і міжкультурний контент.* Мета – формування ІКК студентів як складника їхньої соціокультурної та міжкультурної компетентності.

III. *Соціо- та міжкультурна сфера з частковим професійно-*

орієнтованим змістом. Мета – формування ІКК бакалаврів права як складника їхньої загальнокультурної та професійної компетентності, яка забезпечує комунікацію у професійному та ситуативному спілкуванні.

IV. *Правничий професійно-орієнтований контент.* Мета – сформувати ІКК бакалаврів права для забезпечення їхнього ефективного спілкування в соціальному, академічному та професійному середовищах.

У результаті аналізу робочих програм навчальних дисциплін ми виокремили два організаційно-змістових підходи до формування ІКК бакалаврів права:

1) *предметно-диференційований* (термін Л. Масол), коли контент іншомовної підготовки розподіляється між двома предметами. До прикладу, в Острозькій академії до ОПП «Право» включено освітні компоненти «Англійська мова» (16,0 кредитів) та «Англійська мова за професійним спрямуванням» (12,0) [4]; у Києво-Могилянській академії – «Іноземна мова» (7,0 кредитів) і «Мова права» (3,0), окрім того, студенти закладу мають можливість поглибити ІКК на платних курсах «Англійська мова для правників», організація яких ґрунтується на демократичних засадах із метою задоволення найвибагливіших запитів учасників [1]; у ЗВО Дніпра, Харкова вивчаються по дві дисципліни – «Іноземна мова» та «Ділова іноземна мова» з різним кредитним навантаженням.

2) *інтегративний підхід*, який передбачає поєднання змісту іншомовної підготовки бакалаврів права в одному навчальному курсі. На засадах інтегративного підходу Т. Трубочанінова, К. Юзефович, О. Жигadlo, І. Заярна [8] упорядкували робочу програму «Професійна іноземна мова (англійська)» для майбутніх фахівців, що здобувають освіту в КНУ ім. Т. Шевченка. Її розраховано на 14,0 кредитів. Мету програми зорієнтовано на формування ІКК бакалаврів права як складової «професійної англійської комунікативної компетентності для забезпечення їх ефективного спілкування в професійному середовищі на міжнародному рівні» [8, с. 3].

Тематику курсу укладено за принципом міжпредметних зв'язків із фаховими освітніми компонентами ОПП, щоб «ефективно користуватися англійською мовою в рамках таких галузей права, як *Contract Law, Tort Law, Criminal Law, Company Law, Commercial Law, Intellectual Property Law, Real Property Law та International Law*» [8, с. 3]. Варто зазначити, що перші дві теми навчальної

дисципліни автори логічно присвятили вступу до спеціальності – «What is Law» та «A Career in Law».

Автори робочої програми «Професійна іноземна мова (англійська)» включили до її змісту контент ділової англійської мови, яка органічно вплітається за необхідності в кожную тему. Наприклад, тема 3 «Tort Law» («Деліктне право») містить завдання: підготувати «Reporting Procedural History and making case notes» («Звіт про процесуальну історію та створити нотатки за справою»), розробити «Asking for Information» («Запит інформації»). Тема 5 «Criminal Law» («Контрактне право») природно містить інформацію про види договорів, їхню структуру, тлумачення, процедури виконання й припинення дії та завдання на закріплення відповідних знань і навичок. Тема 6 «Company Law» («Корпоративне право») знайомить студентів із реєстраційними, установчими, супровідними документами суб'єктів підприємницької діяльності. Тема 7. «Commercial Law» («Комерційне право») розкриває особливості укладання договорів комерційної агенції, написання листів-заяв на проходження стажування тощо. Вивчаючи тему 8 «Real Property Law» («Право на нерухомість»), у здобувачів формуються навички ведення телефонної розмови, здійснення онлайн-запиту, укладання договору оренди.

Т. Трубочанінова, К. Юзефович, О. Жигadlo, І. Заярна не обійшли увагою розвиток ІКК в безпосередній практичній діяльності: проведення інтерв'ю, консультацій, дебатів, ділових і рольових ігор (засідання директорів, проведення установчих зборів) тощо [8].

Отже, аналіз документів (ОПП, навчальних планів і робочих програм) дав змогу довести, що професійно-орієнтовані змістові складники упорядковуються на засадах двох організаційно-змістових підходів: а) предметно-диференційованого, коли контент іншомовної підготовки розподіляється між двома предметами (наприклад, «Ділова іноземна мова» та «Іноземна мова за професійним спрямуванням»); б) інтегративний, який передбачає поєднання змісту названих вище дисциплін в одному навчальному курсі (до прикладу, «Професійна іноземна мова»);

Перспективу подальших досліджень убачаємо в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній апробації оновленого змісту процесу формування ІКК бакалаврів права та вдосконаленні його науково-методичного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Бакалаврська програма «Право». *Національний Університет «Києво-Могилянська академія»*. URL: <https://law.ukma.edu.ua/programs/bakalavrskaja-programa-pravo/>.
2. Краснопольський В. Е. Іншомовна підготовка студентів нефілологічних спеціальностей на основі створення і використання Web-технологій : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Київ, 2019. 437 с.
3. Микитенко Н. О. Теорія і технології формування іншомовної професійної компетентності у майбутніх фахівців природничих спеціальностей : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04; 13.00.02. Тернопіль, 2011. 534 с.
4. ОПП «Право» 081 Право (2024). *Національний університет «Острозька академія»*. URL: https://www.oa.edu.ua/ua/osvita/ects/info_prog/bachelor/navchalno-naukovij_institut_prava_im_i_malinovskogo/081_pravo/.
5. Перебийніс Ю. В. Формування готовності майбутніх бакалаврів права до професійно орієнтованого іншомовного спілкування : дис. ... доктора філософії : 011. Полтава, 2023. 275
6. Про затвердження Стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ МОН України № 644 від 20.07.2022 р. : станом на 20.03.2023. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/87071/.
7. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г. Бакаєва та ін. Київ : Ленвіт, 2005. 119 с.
8. Професійна іноземна мова (англійська) : робоча програма навчальної дисципліни / уклад.: Т. Трубочанінова, К. Юзефович, О. Жигadlo, І. Заярна. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2024. URL: <https://drive.google.com/file/d/1N-dGH4PXvdsae4s8MGy51VhSoXtHWc62/view>.
9. Bukhhalo S. I., Ageicheva A. O., Belyanskiy O. M., Rozhenko I. V., Abakumov A. A.. Innovative approaches to teaching foreign languages at higher educational institutions. *Вісник Національного технічного університету «ХП»*. Серія: Інноваційні дослідження у наукових роботах студентів. 2023. №2(1366). С. 18-27.